

תוכן

3.....	רקע
4.....	סביבת הנגמל מסמים
5.....	סטיגמה ואפליה כלפי משתמשים בסמים
6.....	סטיגמה ואפליה כלפי נגמלים מסמים
6.....	ניכור (Alienation)
7.....	איבוד ערך נתפס (Perceived Devaluation)
8.....	מטרת המחקר והשערות
9.....	שיטה
9.....	אוכלוסייה
10.....	כלים
12.....	הליך
13.....	ממצאים
14.....	דיון
15.....	קשר בין דיסקרימינציה של הנגמלים לבין ניכור
15.....	קשר בין דיסקרימינציה של נגמלים, לבין איבוד ערך נתפס
15.....	מגבלות המחקר
16.....	הצעות למחקר המשך
16.....	סיכום ומסקנות
17.....	מקורות
20.....	נספחים
20.....	נספח מס' 1 - שאלון המקורי
21.....	נספח מס' 2 – שאלון המחקר
22.....	נספח מס' 3 – תפיסות הגולשים כלפי מכורים לסמים

רקע

היום, שימוש לרעה בסמים, בעיה של כמעט כל מדינה בעולם. "המכורים" גורמים נזק לא רק לאחרים אלא בעיקר לעצמם. חיים של אדם מכור הופכים להיות סיוט אחד גדול ולהתעורר מהסיוט הזה הינה משימה כמעט בלתי אפשרית עבור אדם מכור לסמים. כל מכור לסמים, לפני שיהפוך לנקי מסמים, צריך קודם לשרוד במאבק הקשה ביותר של חיייו – להיגמל מסמים ולהישאר נקי לכל החיים.

עיון בספרות מקצועית מלמדת כי סיכויים להיגמל מסמים, תלויים בראש ובראשונה במאפייני המכור (אנסון ונתן, 1999). כך לדוגמה, סיכוי של המכור להיגמל מסמים, גדל לאחר גיל 28 ומעלה (שומפון, 1991). ההסבר לכך הוא כי אדם מבוגר יותר, קשור למספר רב יותר של מעגלים חברתיים ובכך, שימוש בסמים, גורם לאובדן רב יותר וגורם לו למוטיבציה רבה יותר להיגמל מסמים.

גם להשכלה של המכור, ישנו קשר להצלחה בגמילה, כאשר, ככל שהשכלת המכור גבוהה יותר, כך גדלים סיכויים להיגמל מסמים (שופמן, 1991). נוסף לכך, מצא Westemeyer (1991), כי גם ניסיון תעסוקתי שצבר המכור בטרם שימוש בסמים, מסייע בשמירה על תקופה ארוכה יותר של ניקיון מסמים.

בנוסף לגיל, השכלה וניסיון תעסוקתי, ישנם גורמים רבים נוספים, אשר עלולים להשפיע על הצלחת הגמילה מסמים בקרב משתמשים. כך ישנם מאפיינים של מכור, אשר מגדילים את סיכוייו להצליח בגמילה ומגדילים סיכוי לשמירה על ניקיון לתקופה ארוכה יותר. ספרות מחקרית מציגה מאפיינים הבאים: שירות צבאי (שופמן, 1991); סטטוס "נשוי" ונוכחות של ילדים (Westemeyer, 1989); מגורים עם אנשים נוספים כגון קרובי משפחה וחברים (Westemeyer, 1989), אשר עשויים להוות מקור לתמיכה בשלבים ראשוניים של גמילה (Kandel & Andrews, 1987); ורמה סוציאקונומית גבוהה (Bandura, 1997).

מכיוון שמכורים לסמים, נשארים מכורים לכל ימי חייהם בין אם הם נוטלים סמים או נקיים משמוש בסם, קיים סיכוי קטן ביותר שיצליחו להיגמל פעם ולתמיד (ברג, 1996). זה אומר שגם כאשר המכורים נקיים, הם עדיין מכורים. עם זאת שימוש בסמים נרקוטיים קשור בד"כ "בקריסת כל המערכות", "ז"א, בתהליך הידרדרות של המכור בכל מעגלי החיים. (נתן ואנסון, 1999). תוך זמן קצר המכורים הופכים להיות עבדים של סמים – עוזבים לימודים, עבודה, משפחה, מוכרים חפצים, מכוניות, דירות.

מסיבות אלו, בנוסף למאפייני המכור, ישנה חשיבות גם לסביבת המכור ויחס של החברה כלפי אנשים מכורים שמנסים להיגמל מסמים. תמיכה של הסביבה יכולה לסייע בתהליך גמילה, בעוד שגינוי מצד החברה עלול להשפיע באופן שלילי גם על תהליך גמילה של המכור וגם על הסיכויים להישאר נקי לתקופה ארוכה יותר.

סביבת הנגמל מסמים

משתמשים בסמים, מוצגים במדיה כאנשים סוטים מהנורמות החברתיות (Taylor, 2008). מוקבל לחשוב שלמשתמשים מסמים, קיימת תת תרבות ייחודית, עם נורמות ייחודיות ותפיסות חיצוניות אודות תת תרבות זו, כגון התנהגות משונה בעבודה או מקומות ציבוריים, או הסתבכות עם החוק בזמן השפעת הסם (Glen, Hanson, Venturelli & Fleckenstein, 2015).

Becker (1963), טוען כי יש חשיבות להתייחסות הסביבה כלפי הסוטה. לפי דעתו, סטייה היא התנהגות שחברה מתייחסת אליה כשלילית. לפיו, התייחסות השלילית של החברה כלפי הסוטה, בסופו של דבר, מודבקת אל הסוטה כתוויית ונתפסת גם על ידי הסוטה וגם על ידי הסובבים, כתוויית שמאפיינת את הסוטה. שוהם (1980), טוען כי גישתו של בקר תהיה נכונה בתנאי, שקיימת גם התנהגות הסוטה וגם תיוג כסוטה.

גישת התיוג, יכולה להסביר את החלק החסר בפאזל בתהליך הגמילה של המכור. שימוש בחומרים נרקוטיים שונים, זוכה ליחס שונה מצד החברה. כך לדוגמה שימוש בקוקאין, בהיותו סם יקר, נתפס על ידי החברה כסטטוס של אנשים עשירים, בעוד ששימוש בהרואין וקרק, במיוחד בקרב עניים, נתפס כתופעה שלילית במהותה (Jones, Farina, Hastorf, Markus, Miller, Scott & French, 1984).

לדוגמה, באחד האתרים באינטרנט (כתובת האתר ותוכן בנספח מס' 3), נשאלה שאלה "למה אנשים שונים אחד הנרקומנים". שואל שאלה, קיבל 19 תגובות, אשר התייחסו לתפיסות שונות אודות המכורים. אחד המשיבים טען כי "נגמלים מטרה קלה לתיוג", אחר טען כי "מכורים שקרנים וגנבים ויעשו הכל כדי לקבל את הסם", אחר טען כי "קשה מאוד להימצא בקרבת המכורים עקב התנהגותם הפוגענית". היו אנשים שטענו כי מכורים אינם זכאים לטיפול רפואי כשזה בא על חשבון חולים אחרים. והייתה תגובה אחת של אדם שטען ש"מכורים אינם הורים טובים".